رابطه بین درون‌گرایی، برون‌گرایی و تفکر خلاق با رضایت از زندگی در جوانان بین۲۹-۱۸ سال شهر کرمان

حدیث کریمی نژاد فرسنگی *[۱]، کاظم نعمت اله زاده ماهانی[۲].

۱ -حدیث کریمی نژاد فرسنگی

کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشکدۀ روانشناسی، واحد زرند، دانشگاه آزاد اسلامی، زرند، ایران.

۲-دکترکاظم نعمت اله زاده ماهانی

اسلامی، زرند، ایران. واحد زرند، دانشگاه آزاد استادیار، گروه روانشناسی، دانشکدۀ روان‌شناسی.

خلاصه

هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطۀ بین درون‌گرایی، برون‌گرایی وتفکر خلاق با رضایت از زندگی در جوانان بین ۲۹-۱۸ سال شهر کرمان بود. پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعۀ پژوهش را کلیه جوانان ۲۹-۱۸ سال شهر کرمان تشکیل دادند که طبق جدول مورگان۳۸۳ نفر از جوانان با استفاده از روش در دسترس به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای این پژوهش شامل پرسشنامه ۵۷ سوالی شخصیت آیزنک، پرسشنامۀ تفکر خلاق پیتر هانی، پرسشنامۀ رضایت از زندگی داینر بود. تجزیه‌وتحلیل داده‌ها به‌صورت توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و استنباطی (آزمون همبستگی پیرسون) انجام شد. نتایج حاصل از این مطالعه حاکی از آن بود که درون‌گرایی - برون‌گرایی رابطه معناداری با رضایت از زندگی دارند اما بین تفکر خلاق با رضایت از زندگی رابطه معناداری مشاهده نشد.

کلمات کلیدی: درون‌گرایی، برون‌گرایی، تفکر خلاق، رضایت از زندگی.

۱. مقدمه

یکی از اصلی‌ترین سرمایه‌های انسانی برای رسیدن به اهداف توسعه ملی در کشورهای درحال‌توسعه جوانان هستند. آن ها همچنین یکی از چالش‌ها در فرایند رشد و توسعه‌یافتگی محسوب می‌شوند (۱). توجه به رفاه و بهزیستی اجتماعی، کیفیت زندگی و رضایت از زندگی[۱] جوانان زمینه رسیدن به اهداف مشخص شده جامعه را فراهم می‌کند (۲). امروزه پژوهش‌های زیادی دررابطه با موضوع رضایت از زندگی انجام می‌شود و این موضوع نظر پژوهشگران و روان‌شناسان زیادی را به خود جلب کرده است. با وجود پیشرفت‌های علمی بشر هنوز برخی مسائل در زندگی انسان‌ها وجود دارد که سلامت روانی آن‌ها، به‌ویژه رضایت از زندگی آن ها را مختل می‌کند (۳). از اهداف مهم هر فرد در زندگی داشتن رضایت زندگی است. همچنین رضایت از زندگی زمینه را برای پیشرفت و موفقیت انسان‌ها مهیا می‌کند (۴). رضایت از زندگی برداشتی است که افراد از موقعیت‌های زندگی دارند و صفتی عینی و پایدار نیست. رضایت از زندگی فرایندی است که افراد کیفیت زندگی خود را بر اساس ملاک‌های شخصی خود ارزیابی می‌کنند (۵). افرادی که از رضایت از زندگی بالایی برخوردارند هیجان‌های مثبت بیشتری را تجربه

[1]. Life satisfaction

می‌کنند و نسبت به وقایع پیرامون خود خوشبین هستند درصورتی‌که افرادی که از زندگی رضایت کمتری دارند نسبت به موقعیت‌های زندگی خود بدبین هستند و هیجان‌های منفی و افسردگی را تجربه می‌کنند (۶). از شاخص‌های مهم سلامت روانی می‌توان به رضایت از زندگی اشاره نمود (۷). عوامل مختلفی مانند ویژگی‌های شخصیتی، جنسیت، گروه سنی، ازدواج، موقعیت اقتصادی - اجتماعی و فرهنگ در ایجاد رضایت از زندگی مؤثر هستند (۸). از دیدگاه دانشمندان بهترین شکل رضایت از زندگی، رضایتی است که افراد از رضایت وضعیت مسکن، رضایت از کار، رضایت از وضعیت درآمد، رضایت از دوستان و خانواده و رضایت از تحصیل به دست می‌آورند (۹).

شخصیت افراد از عوامل زیستی و ژنتیکی مؤثر در رضایت از زندگی است (۱۰). شخصیت مجموعه‌ای منسجم و متشکل از خصوصیات نسبتاً پایدار است که باعث تمایز افراد از یکدیگر می‌شود (۱۱). تعریف‌های متعددی دربارهٔ شخصیت مطرح شده است برای مثال کارل راجرز، «شخصیت را خویشتن سازمان‌یافته دائمی می‌داند که محور تجربه وجودی ماست»، گوردن آلپورت، «شخصیت را مجموعه عوامل درونی می‌داند که فعالیت فردی را جهت می‌دهد» (۱۲). آنچه در تعاریف روان‌شناسان دیگری آمده است: «شخصیت عبارت است از الگوی نسبتاً پایدار صفات، گرایش‌ها، یا ویژگی‌هایی که تااندازه‌ای به رفتار افراد دوام می‌بخشد (۱۳). شخصیت به فرد کمک می‌کند تا با به‌دست‌آوردن تجربه، مسیر زندگی خود را مشخص کند و موجبات موفقیت و خشنودی را فراهم آورد. همه موفقیت‌های فرد حتی سلامتی‌اش تحت تأثیر شخصیت اوست (۱۴). از طرفی دیگر، شخصیت را می‌توان الگوهای مشخصی از تفکر، هیجان و رفتار که از تعامل فرد با محیط اجتماعی‌اش به وجود می‌آید تعریف کرد (۱۵). یکی از موضوعات جالب در بحث شخصیت طبقه‌بندی ویژگی‌های افراد بر اساس رفتار آنهاست که به آن تیپ‌های شخصیتی می‌گویند. ویژگی‌های شخصیتی سبک‌های فراگیر احساس‌کردن، رفتارکردن و اندیشیدن هستند. (۱۶). کاستا ومک کری[۲] ویژگی‌های شخصیت را بر اساس مدل پنج عاملی بیان کرده‌اند که شامل: روان‌رنجوری، برون‌گرایی[۳]، گشودگی (تجربه‌پذیری)، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی می‌باشد (۱۴). از نظر یونگ شخصیت ۲ بعد دارد: درون‌گرایی[۴] و برون‌گرایی. از ویژگی‌های درون‌گراها می‌توان به تمرکز دنیای درونی، شهودها و افکار، هیجانات کم، محتاط بودن، آرام بودن اشاره کرد. اما خصوصیات برون‌گراها توجه داشتن به سایر افراد، دنیای خارج، مادیات، اجتماعی بودن، خوشبینی، دوستان زیاد داشتن و... است (۱۷). آیزنک[۵] معتقد است که ابعاد شخصیت هر فرد با ساختار ژنتیکی و نوروفیزیولوژیکی مرتبط هست و محدود به فرهنگ خاصی نیست و بین افرادی که در هریک از بعدهای برون‌گرایی و درون‌گرایی قرار می‌گیرند تفاوت نوروفیزیولوژیکی قرار دارد (۱۸). انسان‌ها دو نوع نگرش و گرایش شامل درون‌گرایی و برون‌گرایی را بروز می‌دهند که ارثی می‌باشد. هر فردی در زندگی با هر دو نگرش در ارتباط هستند، مرزی بین درون‌گرایی و برون‌گرایی وجود ندارد اما اصولاً یکی از آن‌ها بر دیگری غالب است. فرد درون‌گرا ضمن مشاهده جهان خارج، اولویت بیشتری به دنیای درونی می‌دهد و از ارزیابی‌های درونی بهره می‌برند تا از محیط اطراف، همچنین تمایل آن‌ها بیشتر به عناصر درونی و ذهنی است (۱۹).

این روزها با پیشرفت دانش و فناوری و جریان گسترده اطلاعات، جامعه ما هم نیازمند آموزش مهارت‌هایی است که با کمک آن موجب توسعه علم و فناوری شود؛ بنابراین، به پرورش افرادی نیاز است که بتوانند با استفاده از تفکر خلاق[۶] به حل مشکلات بپردازند (۲۰). یکی از مهارت‌هایی که امروزه در امور زندگی بسیار راهگشا است تفکر خلاق است که هم در زمینه امور شخصی و هم در زمینه امور اجتماعی ما از اهمیت بالایی برخوردار است؛ در زمینه شخصی برای حل مشکلات و زندگی روزمره و در زمینه اجتماعی هم منجر به کشف پدیده‌ای جدید و ابتکاری نو می‌شود (۲۱). تفکر خلاق به‌کارگیری دانش و

[2]. Costa and Mc Crae
[3]. Extraversion
[4]. Introversion
[5]. Eysenck
[6].Creative Thinking

مهارت در تولید چیزهای جدید است. یا فعالیت‌هایی که توسط افراد در شرایط مختلف در جهت خلق ایده‌های نو انجام می‌شود (۲۲). به فعالیت‌های که به حل مسائل و مشکلات می‌پردازد و برای آن‌ها راه‌حل‌هایی نو وجدید ابداع می‌کند، تفکر خلاق می‌گویند. (۲۳). روانشناسان تفکر خلاق را متشکل از چهار عامل اصلی (سیالی، انعطاف‌پذیری، بسط و ابتکار) می‌دانند (۲۴). سیالی، استعداد در ایجاد اندیشه‌های فراوان؛ ابتکار، به استعداد در ایجاد ایده‌های نو و غیرعادی؛ انعطاف‌پذیری، توانایی تولید ایده‌های متنوع و گوناگون و بسط که به معنی توجه به جزئیات است(۲۵،۲۶). از دیدگاه گشتالتی‌ها تفکر خلاق بر پایه ویژگی‌های کلی بیان می‌شود. طبق این نظریه خلاقیت نوعی فرایند حل مسئله است و حل مسئله به ادراک وابسته است. به همین دلیل آن را باید پدیده‌ای شناختی دانست. بر اساس این دیدگاه حل مسئله به‌صورت آزمون‌وخطا صورت نمی‌گیرد بلکه بر پایه بصیرت و بینش انجام می‌شود. منظور از بصیرت در درک و احساس روابط موجود در کل موقعیت است که به‌صورت ناگهانی به دست می‌آید. از نظر گشتالتی‌ها، تفکر خلاق برای حل مسئله از تجربیات قبلی استفاده نمی‌کند و به دنبال راه‌حل‌های جدید می‌باشد. ورتهایمر دراین‌خصوص معتقد بود که تجربیات گذشته مانعی برای تفکر خلاق محسوب می‌شوند (۲۷). میلس[۷] بیان می‌کند که افراد دارای تفکر خلاق ابتدا جواب‌های سؤالات را نه‌چندان واضح می‌دهند، اما در پایان به جواب‌های واضح می‌رسند. همچنین میلس خاطرنشان کرد که تفکر خلاق اعتمادبه‌نفس افراد را افزایش می‌دهد تا بتوانند از کل ظرفیت خود استفاده کنند (۲۸).

نتایج پژوهش سروقد و بقولی نشان داد که بین برون‌گرایی و رضایت از زندگی رابطه‌ی معنی داری وجود دارد (۲۹). کیم[۸] و همکاران در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که برون‌گرایی یک پیش‌بین منحصر به فرد برای رضایت از زندگی دانشجویان آمریکایی است (۳۰). در پژوهشی دیگر مالیک[۹] وهمکاران به این نتیجه رسیدند که بین ویژگی‌های شخصیتی و رضایت از زندگی رابطه معنی داری وجود ندارد (۳۱). نتایج ولی پور و همکاران نشان داد که بین تفکر خلاق و نقاد با رضایت از زندگی رابطه معنی داری وجود ندارد (۳۲). کوکک[۱۰] و همکاران به این نتیجه رسیدند خلاقیت اثر منفی بر رضایت از زندگی دارد (۳۳).

همان‌طور که بیان شد جوانان بخش مهمی از جامعه هستند و رفتار و امور مرتبط با آن ها و رضایت آن ها از زندگی بر روابط بین‌فردی، پیشرفت جامعه و کشور اثرگذار است. همچنین رضایت از زندگی یکی از اهداف مهم هر فرد می‌باشد و افراد در طول زندگی خود در صدد دستیابی به آن هستند. باتوجه‌به موارد ذکر شده سؤال پژوهش حاضر این است که آیا رابطه‌ای بین درون‌گرایی، برون‌گرایی و تفکر خلاق با رضایت از زندگی در جوانان بین ۲۹-۱۸ سال شهر کرمان وجود دارد؟

۲. روش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است که به رابطه بین درون‌گرایی، برون‌گرایی و تفکر خلاق با رضایت از زندگی در بین جوانان ۲۹-۱۸ سال شهر کرمان پرداخته است. درون‌گرایی، برون‌گرایی و تفکر خلاق به‌عنوان متغیر پیش‌بین و رضایت از زندگی به‌عنوان متغیر ملاک محسوب می‌شوند. داده‌ها با نرم افزار spss 23 تحلیل شدند. جامعه آماری در این پژوهش کلیه جوانان ۲۹-۱۸ سال شهر کرمان در سال ۱۴۰۰ می‌باشد. در این پژوهش، حجم نمونه طبق جدول مورگان ۳۸۳ نفر می‌باشد که افراد به شیوه‌ی نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده و پس از پاسخگویی به پرسشنامه آنلاین، داده‌های موردنظر بررسی گردید.

---
[5]. Mills
[8]. Kim
[9]. Malik
[10]. Koçak

۳.ابزار سنجش

۱)پرسشنامه رضایت از زندگی داینر (SWLS)[11]: داینر و همکاران برای نخستین‌بار این پرسشنامه را برای همه‌ی گروه‌های سنی طراحی کردند. هدف از این پرسشنامه ارزیابی افراد در خصوص رضایت از زندگی است. از ۵ مؤلفه تشکیل شده است که طبق مقیاس لیکرت، پاسخ‌ها در دامنه‌ای از یک (کاملاً مخالفم) تا پنج (کاملاً موافقم) قرار دارد.

روایی و پایایی: داینر و همکاران (۱۹۸۵) در نمونه‌ای متشکل از ۱۷۶ دانشجوی کارشناسی مقیاس رضایت از زندگی را ارزیابی کردند. میانگین و انحراف استاندارد نمره‌های دانشجویان به ترتیب ۲۳/۵ و ۶/۴۳ و ضریب همبستگی بازآزمایی نمره‌ها بعد از دو ماه اجرا ۰/۸۲ و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ بود (۳۴).

عسگری و شیاکی (۱۳۸۹) با دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف برای کل پرسشنامه به ترتیب برابر با ۸۶٪ و ۸۲٪ گزارش شده است. همچنین شیخی و همکاران (۱۳۹۰) هماهنگی درونی این مقیاس را در برابر با ۸۵٪ و پایایی بازآزمایی آن را برابر با ۷۷٪ گزارش دادند (۳۵،۳۶).

۲) پرسشنامه شخصیت آیزنک (EPQ)[12]: این پرسشنامه توسط آیزنک در سال۱۹۶۵تهیه شده است. این آزمون داری ۵۷ سؤال می‌باشد که دو گزینه بلی و خیر را دارا می‌باشد. از این تست برای سنجش شخصیت در سه خرده مقیاس استفاده می‌شود.

۱. خرده آزمون (L): ۹ سؤال دارد که میزان دروغ‌سنجی را می‌سنجد.

۲. خرده آزمون (E): ۲۴ سؤال دارد که میزان درون‌گرایی و برون‌گرایی را می‌سنجد. برون‌گرایان افرادی سرخوش، اجتماعی، خونگرم، خوش‌بین و برعکس درون‌گرایان افرادی تودار، منفعل، انزواطلب و محتاط هستند.

۳. خرده آزمون (N): ۲۴ سؤال دارد که میزان روان رنجوری را می‌سنجد. از جمله ویژگی‌های افراد روان‌رنجور می‌توان به اضطراب، بی‌حوصلگی، پرخاشگری، ناآرامی، زودرنجی اشاره کرد.

روایی و پایایی: اعتبار پرسشنامه با روش آزمون - آزمون مجدد برای مردان، بافاصله یک ماه بین آزمون‌ها، E،۰/۸۹؛ N، ۰/۸۷ و L، ۰/۹۰ می‌باشد و برای زنان به ترتیب، ۰/۸۸، ۰/۸۰ و ۰/۸۷ می‌باشد (۳۷).

ضریب آلفای این پرسشنامه برای مقیاس‌های E، N و L به ترتیب ۰/۶۳، ۰/۷۸، ۰/۵۶ به‌دست‌آمده که بیانگر اعتبار مطلوب آن است (۳۸).

۳) پرسشنامه تفکر پیتر هانی[13]: آزمون تفکر خلاق توسط پیتر هانی در سال۲۰۰۵ تهیه گردید که در ایران توسط یوسفی و همکاران (۱۳۸۴) ترجمه شد (۳۹). این پرسشنامه برای سنجش دو تفکر خلاق و تفکر تحلیلی به کار می‌رود. دارای ۲۴ عبارت که به‌صورت ۱۲ جفت می‌باشد. ۱۲ عبارت آن مربوط به تفکر خلاق و ۱۲ عبارت دیگر آن مربوط به تفکر تحلیلی است.

روایی و پایایی: برای سنجش پایایی پرسشنامه از روش بازآزمایی استفاده شد. ابتدا پرسشنامه بین ۲۰ نفر از دانشجویان در مرحله اول سپس بعد از ۲۰ روز مجدد بین همان دانشجویان توزیع و ضریب همبستگی بین دو مرحلهٔ آزمون محاسبه گردید. این ضریب برابر با ۰/۸۵ است که از پایایی بالایی برخوردار است (۲۰).

---

18. Satisfaction With Life Scale
19. Eysenck Personality Questionnaire
13. Peter Hani

۴.یافته ها

یافته‌های جمعیت شناختی نشان دهنده این است که از تعداد پاسخ دهندگان ۲۸۴ نفر (۷۴/۲ درصد) از پاسخ‌گویان زن و ۹۹ نفر (۲۵/۸ درصد) مرد، ۱۹ نفر (۵/۰ درصد) از پاسخ‌گویان زیر دیپلم، ۹۵ نفر (۲۴/۸ درصد) دیپلم، ۱۹۲ نفر (۵۰/۱ درصد) کارشناسی، ۴۸ نفر (۱۲/۵ درصد) کارشناسی ارشد و ۲۹ نفر (۷/۶ درصد) دکتری، ۲۵۳ نفر (۶۶/۱ درصد) از پاسخ‌گویان مجرد و ۱۳۰ نفر (۳۳/۹ درصد) متأهل، ۱۲۲ نفر (۳۰/۹ درصد) از پاسخ‌گویان شاغل بودند و ۲۶۱ نفر (۶۸/۱ درصد) شاغل نبودند.

جدول ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرها را نشان می‌دهد.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
درون‌گرایی - برون‌گرایی	۳۸۳	۱۳/۸۶	۳/۶۷	۳	۲۳
تفکر خلاق	۳۸۳	۶/۴۰	۲/۰۱	۱	۱۲
رضایت از زندگی	۳۸۳	۱۵/۱۸	۴/۱۶	۵	۲۴

همان‌طور که در جدول ۱ دیده می‌شود، میانگین نمرات درون‌گرایی- برون‌گرایی ۱۳/۸۶، تفکر خلاق ۶/۴۰ و رضایت از زندگی ۱۵/۱۸ می‌باشد که نشان دهنده این است که در نمونه مورد نظر رضایت از زندگی متوسطی حاکم است.

جدول۲. بررسی رابطه درون‌گرایی- برون گرایی در برابر رضایت از زندگی

متغیر	رضایت از زندگی			
	ضریب همبستگی پیرسون[۱۴]	p-مقدار	فراوانی	نوع رابطه
درون‌گرایی-برون گرایی	۰/۱۲۵	۰/۰۱۴	۳۸۳	افزایشی

جهت بررسی رابطه بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده‌شده است (داده‌ها کمی و نرمال). نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین درون‌گرایی-برون گرایی با رضایت از زندگی رابطه معنی‌دار وجود دارد (p<۰/۰۵ -مقدار و همبستگی پیرسون برابر با ۰/۱۲۵). این رابطه به‌صورت افزایشی (مستقیم) و در سطح ضعیف قرار دارد. یعنی با بهبود درون‌گرایی-برون گرایی، رضایت از زندگی افزایش پیدا می‌کند و بالعکس.

جدول ۳ بررسی رابطه تفکر خلاق در برابر رضایت از زندگی

متغیر	رضایت از زندگی			
تفکر خلاق	ضریب همبستگی پیرسون	p-مقدار	فراوانی	نوع رابطه

[21]. Pearson Correlation

فاقد رابطه	۳۸۳	۰/۳۶۹	۰/۰۴۶

جهت بررسی رابطه بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده‌شده است (داده‌ها کمی و نرمال). نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین تفکر خلاق با رضایت از زندگی رابطه معنی‌دار وجود ندارد (p>۰/۰۵ - مقدار و همبستگی پیرسون برابر با ۰/۰۴۶).

۵. بحث ونتیجه گیری

این مطالعه با هدف تعیین رابطه بین درون‌گرایی، برون‌گرایی و تفکر خلاق با رضایت از زندگی در بین جوانان ۲۹-۱۸ سال شهر کرمان انجام شد، طبق نتایج به‌دست‌آمده از جدول۲، بین درون‌گرایی - برون‌گرایی و رضایت از زندگی رابطه معنی‌داری وجود دارد. این رابطه به‌صورت افزایشی است و با نتایج (کرمی و همکاران، ۱۳۹۴)، (متولیان و همکاران، ۱۳۹۸)، (رسولی و فراز، ۱۳۹۸)، (جوشنلو و افشاری، ۱۳۹۰)، (بی‌تا و جعفری هرندی، ۱۳۹۷)، (هان، جانسون و اسپیناس،۲۰۱۳)، (کیم و همکاران، ۲۰۱۷)، (عمران علی، ۲۰۱۹)، (لیویو کای و همکاران، ۲۰۲۰)، (هولدون و همکاران، ۲۰۱۰)، (هایرمیر و گوریتز، ۲۰۱۶) همخوانی دارد (۴۸،۴۷،۴۶،۴۵،۳۰،۴۴،۴۳،۴۲،۴۱،۴۰،۲۹). همچنین (پیرکلانی و همکاران،۱۳۹۳) در بخشی از پژوهش خود به رابطه معنی‌دار بین درون‌گرایی و برون‌گرایی با رضایت از زندگی در آزمون نئو اشاره کردند (۴۹). اما در بخش دیگر پژوهش خود بیان کردند که درون‌گرایی و برون‌گرایی در آزمون آیزنک با رضایت از زندگی رابطه ندارد که با نتایج تحقیق انجام شده مغایر است، (مالیک و همکاران، ۲۰۱۷) بیان کردند که بین ویژگی‌های شخصیت و رضایت از زندگی هیچ رابطه‌ای وجود ندارد (۳۱). در تبیین این نتایج می‌توان گفت افراد برون‌گرا افرادی معاشرتی، اهل تعامل و ارتباط با دیگران، پرحرف، مردم‌گرا بوده و علاقه‌مند به کار گروهی هستند و به‌راحتی با دیگران دوست می‌شوند ازطرفی دیگر سرخوش و پرانرژی بودن و همکاری در فعالیت‌های اجتماعی افراد برون‌گرا سبب شده که آن‌ها از حمایت اجتماعی بیشتری برخوردار باشند. ویژگی‌های افراد برون‌گرا با رضایت از زندگی رابطه دارد و تعاملات اجتماعی، بشاش بودن و پرانرژی بودن آن‌ها موجب رضایت بیشتر آن‌ها از زندگی می‌شود (۵۰). یکی دیگر از ویژگی‌های این افراد توانایی مقابله با استرس است (۵۱). این افراد هیجانات مثبت بیشتری را کسب می‌کنند که همین عوامل سبب رضایت آن‌ها از زندگی می‌شود. از طرفی درون‌گرایان توانایی بهتری در تصمیم‌گیری دارند و همهٔ جنبه‌های یک موقعیت را با جزئیات و از منظرهای مختلف بررسی می‌کنند و در برخورد با مشکلات به‌خوبی تصمیم می‌گیرند که این امر منجر به رضایت از زندگی آن‌ها می‌شود.

باتوجه‌به نتایج به‌دست‌آمده در جدول ۳، بین تفکر خلاق و رضایت از زندگی رابطه‌ای وجود ندارد که با نتایج (ولی‌پور و همکاران، ۱۳۹۲) همسو است (۳۲). حل مسئله خلاقانه باعث افزایش خلاقیت و رضایت از زندگی دانش‌آموزان می‌شود که با نتایج حاصل از این پژوهش متفاوت است (۵۲). اما کوکک و همکاران (۲۰۱۲) به این نتیجه رسیدند که خلاقیت اثر منفی بر روی رضایت از زندگی دارد(۳۳). در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که تفکر خلاق نوعی از تفکر است که ذهن به طور عمیق با یک مشکل روبرو شده و در نهایت موجب ظهور راه‌حل‌ها و دیدگاه‌های جدید می‌گردد (۵۳،۵۴). از نظر گشتالتی‌ها، تفکر خلاق برای حل مسئله از تجربیات قبلی استفاده نمی‌کند و به دنبال راه‌حل‌های جدید می‌باشد. ورتهایمر دراین‌خصوص معتقد بود که تجربیات گذشته مانعی برای تفکر خلاق محسوب می‌شوند (۲۷). گاهی این راه‌حل‌ها و ایده‌های نو مطرح شده مشکل و مسئله موردنظر را حل نمی‌کنند و با شکست روبه‌رو می‌شوند. همچنین ممکن است افرادی که دارای مهارت تفکر خلاق هستند دسترسی به امکانات و ابزار موردنظر برای اجرای ایده‌های خود را ندارند یا

به‌سختی آن‌ها را به دست می‌آورند یا اینکه ایده جدید آن‌ها مورد استقبال اطرافیان، خانواده، دوستان یا جامعه قرار نمی‌گیرد و ممکن است از طرف آن‌ها سرزنش شود. همه موارد گفته شده می‌تواند عاملی در جهت عدم ارتباط تفکر خلاق و رضایت از زندگی باشد.

نتایج یافته‌های اضافی این پژوهش نشان داد که بین رضایت از زندگی و تحصیلات رابطه‌ای وجود ندارد که این نتایج با یافته‌های (شیرمحمدی و همکاران، ۱۳۸۹) و (فرجی و همکاران، ۱۳۹۶) مغایر است (۵۵،۵۶). اما (گاردنر واسوالد، ۲۰۱۱) بیان کردند که رضایت از زندگی برای افراد تحصیل‌کرده پایین است (۵۷). در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که باتوجه‌به این که امروزه تعداد زیادی از افراد تحصیل‌کرده هستند و تمایل به تحصیل در مقاطع بالا دارند و ازطرف دیگر این افراد باتوجه‌به تحصیلات خود شغلی پیدا نمی‌کنند یا اینکه نسبت به افرادی که تحصیل نکرده‌اند از شغل مناسبی برخوردار نیستند یا دستمزد کمی دریافت می‌کنند که این امر موجب دلسرد شدن آن‌ها می‌شود. موارد گفته شده می‌تواند دلیلی بر این باشد که تحصیلات پیش‌بینی‌کننده رضایت از زندگی نیست و بین آن‌ها رابطه‌ای وجود نداشته باشد.

بین جنسیت و رضایت از زندگی رابطه معناداری وجود دارد و مردان رضایت بالاتری از زندگی دارند که (ماکسنس و اسپنس، ۲۰۱۲)، (بسایر و همکاران، ۲۰۰۹)، (وانگ و چویی، ۲۰۱۶) هم به همین نتیجه دست یافتند که پسران در مقایسه با دختران رضایت از زندگی بیشتری را تجربه می‌کنند (۵۸،۵۹،۶۰). (برجعلی و همکاران، ۱۳۹۱) و (سجودی و همکاران، ۱۳۹۴) در پژوهش‌های خود به این نتیجه دست یافتند که بین جنسیت و رضایت از زندگی رابطه معناداری وجود ندارد (۶۱،۵). بنا بر نتایج مطرح شده می‌توان اینگونه تبیین کرد باتوجه‌به اینکه در پژوهش حاضر تعداد مردان کمتر از زنان بود شاید نتوان قضاوت درستی انجام داد و نیاز به تحقیقات بیشتر دارد. اما نتایج با بعضی از تحقیقات همسو بوده که می‌توان این‌چنین استدلال کرد که در جامعه امروزی زنان هم‌زمان به فعالیت‌های اجتماعی، امور خانه و فرزندپروری می‌پردازند که هم‌زمانی این امور با یکدیگر سبب خستگی و فرسودگی آن‌ها و در نتیجه کاهش رضایت از زندگی آن‌ها می‌شود.

بین وضعیت تأهل و رضایت از زندگی رابطه وجود دارد و افراد متأهل رضایت بیشتری از زندگی دارند. این نتیجه با نتایج (سجودی و همکاران، ۱۳۹۴)، (ایمان و کاوه،۱۳۹۱)، (متولیان و همکاران، ۱۳۹۸) که بیان کردند افراد متأهل نسبت به مجرد رضایت بالاتری از زندگی دارند همسو است (۵،۶۲،۴۰). اما (خانزاده و همکاران، ۱۳۹۱) در پژوهش خود رابطه بین رضایت از زندگی و وضعیت تأهل را تأیید نکردند که با نتایج این مطالعه مغایر است (۶۳). این نتایج را می‌توان اینگونه استدلال کرد که ازدواج جز مسائلی است که از همان ابتدای عالم وجود داشته و نیازهای جسمی و روانی افراد از این طریق ارضا می‌شود. افراد متأهل از لحاظ جسمی، ذهنی و روحی وضعیت بهتری نسبت به مجردها دارند. حتی در بعضی از تحقیقات اشاره به این دارند که ازدواج موجب اعتمادبه‌نفس زوجین می‌شود. ویدکن بیان می‌کند که سطح شادمانی افراد متأهل بالاست؛ حتی با اینکه ازدواج آن‌ها موفقیت‌آمیز نباشد.

افراد شاغل نسبت به کسانی که شغلی ندارند از زندگی خود راضی‌تر هستند. با نتایج (سلیمانی و گردانی، ۱۳۹۶)، (عسگری و همکاری، ۱۳۹۰) همخوانی دارد (۶۴،۶۵). اما (صادق مقدم و همکاران، ۱۳۸۵) بیان کردند هیچ تفاوتی بین رضایت از زندگی زنان شاغل و خانه‌دار وجود ندارد. افراد شاغل باتوجه‌به اینکه خود به‌تنهایی می‌توانند درآمد کسب کنند احساس استقلال بیشتری دارند و از عهده مخارج خود برمی‌آیند. همچنین این افراد از سلامت روانی بیشتری برخوردارند. این افراد آمادگی بیشتری برای تشکیل خانواده دارند. در مقابل افراد بیکار احساس بی‌ارزشی می‌کنند (۶۶). از محدودیت‌های پژوهش می‌توان به این موارد اشاره کرد که نتایج این پژوهش محدود به گروه سنی جوانان۲۹-۱۸سال بوده، لذا از تعمیم این نتایج به گروه‌های سنی دیگر احتیاط شود. نتایج این پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انجام شد، لذا در تعمیم نتایج حاصل به روش‌های نمونه گیری دیگر احتیاط شود. در این پژوهش دو مؤلفه درون‌گرایی – برون‌گرایی و

تفکر خلاق سنجیده شده اند و برای سنجش آن‌ها از پرسشنامه‌های شخصیت آیزنک و تفکر خلاق پیتر هانی استفاده شد، لذا نتایج به دست آمده از پژوهش را نباید به سایر مؤلفه‌ها و پرسشنامه‌های دیگر تعمیم داد. پیشنهاد می‌شود که این پژوهش در گروه‌های سنی دیگر هم انجام شود و نتایج مورد بررسی قرار گیرد. پیشنهاد می‌شود از روشهای نمونه گیری دیگر مثل روش نمونه گیری تصادفی استفاده شود. پیشنهاد می‌شود که رابطه عوامل دیگری مانند درآمد افراد، سایرویژگی‌های شخصیتی ، ترتیب تولد، انواع تفکر و... با رضایت از زندگی مورد بررسی قرار گیرد. پیشنهاد می‌شود از پرسشنامه ها و ابزار دیگر برای سنجش استفاده شود.

۶. مراجع

۱. قاضی‌نژاد، م. (۱۳۹۲). طرد اجتماعی جوانان؛ ابعاد و شاخص‌ها. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۱۹، ۴۹-۷۹.

۲. شربتیان، م؛ عرفانیان قصاب، ا. (۱۳۹۷). تأثیر سرمایه اجتماعی به‌واسطه نقش میانجی کیفیت زندگی و رضایت از زندگی (مطالعه موردی: جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله شهرستان قاین)، *فصلنامه توسعه اجتماعی (توسعه انسانی سابق)*، ۱۳(۱)، ۱۹۵-۲۲۷.

۳. عرب‌زاده، م؛ نعیمی، ق و پیرساقی، ف. (۲۰۱۷). پیش‌بینی رضایت از زندگی در دانشجویان بر اساس سبک زندگی اسلامی و هوش معنوی. *نشریه علمی رویش روان شناسی*، ۶(۱)، ۲۵-۴۴.

۴. میرفرهادی، ن؛ موسوی، س؛ تبری، ر و کاظم نژاد، ل. (۱۳۹۰). بررسی نقش عوامل فردی بر رضایت از زندگی در پرستاران شاغل در بیمارستان‌های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شهر رشت، *دوفصلنامه دانشکده‌های پرستاری و مامایی استان گیلان*، شماره ۶۵، ۵۲-۵۸.

۵. سجودی، ع؛ معصومی راد، ر؛ آوردیده، س؛ عبدی، ف. (۱۳۹۴). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر رضایت از زندگی (مطالعه موردی دانشجویان پیام نورشفت). *نشریه رویش روان‌شناسی*، ۴(۳)، ۱۹-۳۰.

۶. نقوی، ر. (۱۳۹۵). *پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس عامل‌های شخصیتی و فرایندهای خانواده*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده ولایت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس.

۷. بخشایش، ع (۱۳۹۵)، رابطه تاب‌آوری و کیفیت دوستی با رضایت از زندگی در دانش‌آموزان. ره یافتی نو در مدیریت آموزشی، ۷(۲۵)، ۱۴۵.

۸. نجاتی، ش. (۱۳۹۷). *رابطه صفات تاریک شخصیت تمایزیافتگی با سازگاری زناشویی: نقش واسطه‌ای، نارسایی هیجانی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول.

9. Mishra, V., Nielsen, I., Smyth, R., & Newman, A. (2014), The job satisfaction-life satisfaction relationship revisited: Using the Lewbel estimation technique to estimate causal effects using cross-sectional data. Discussion Paper 26/14, Department of Economics, Monash University and Department of Management, Monash University.PP. 41.

۱۰. بیرامی، م و قلی‌زاده، ح. (۱۳۹۰)، عامل‌های شخصیتی به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده افسردگی و رضایت از زندگی، *مجله پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه*، ۲۲(۲)، ۹۲.

11. De Haro J. M., Castejon J.L. and Gilar, R. (2013). General mental ability as moderator of personality traits as predictors of early career success. *Journal of Vocational Behavior*, 83(2): 171-180.

۱۲. شاملو، س. (۱۳۸۲). *مکتب‌ها و نظریه‌ها در روان‌شناسی شخصیت*. تهران: انتشارات رشد.

۱۳. فیست، ج و گرگوری ف. (۱۳۹۴). *نظریه‌های شخصیت*، ترجمه سید محمدی، ی. تهران: روان.
۱۴. شولتز، د و شولتز، س. (۲۰۱۳). *تئوری‌های شخصیت*. ترجمهٔ سید محمدی، ی (۱۳۹۶)، تهران: ارسباران.
۱۵. اتکینسون، ر. (۲۰۰۰). *زمینهٔ روان‌شناسی هیلگارد*، ترجمه براهنی، م (۱۳۹۲)، تهران: انتشارات ارجمند.
۱۶. قاصدی مرکیه، س؛ طالع پسند، س و رحیمیان بوگر، ا. (۱۳۹۴). نقش عوامل شخصیتی و انگیزشی در استفاده از فیسبوک. *روانشناسی بالینی و شخصیت*، ۲، ۱۰۵-۱۱۴.
۱۷. فیض‌آبادی، س. (۱۳۸۶). *بررسی سبکهای دلبستگی و نوع تصور از خدا و ارتباط آن با رضایت از زندگی در بین زنان خواهان طلاق و غیر خواهان طلاق شهرستان کاشان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء.
18. Rimestad, S. (2012). Modernising Church Life: the Case of the Interwar Orthodox Churches in Estonia and Latvia1. *Religion, State and Society*, *40*(3-4), 301-315.
19. Akbari Kavabari B, Pour Omidi Jirandeh H, Danesh Mir Kohan R, Ali Nezad Pashtamsari M, Mir Heidari F. The Study of the Relationship between the Personality Types (Extroversion, Neurotic, Psychotic) & Job Satisfaction in Teachers of Secondary School in Rasht District. *JBASR*. 2013;3(2):843-7.
۲۰. ذهبیون، ل؛ احمدی، غ. (۱۳۸۸). تفکر خلاق و رابطه آن با موفقیت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان. *دانش و پژوهش در علوم تربیتی، برنامه‌ریزی درسی*. ۲۱ ، ۲۱-۷۸.
21. Steranberg,R. (1995).Defying the crowd:cuttiveating creativity in a culture of conformity.newyork.free press.
22. Neto, R. D. C. A., Rodrigues, V. P., & Melendez, A. (2018). Creative thinking and entrepreneurial behavior among k-12 teachers: a predictive study. Psico, 49(4), 395-401.
۲۳. رنجدوست، ش؛ عیوضی، پ. (۱۳۹۲). بررسی رابطه هوش هیجانی دبیران با تفکر خلاق دانش‌آموزان متوسطه. *پژوهش در برنامه‌ریزی درسی*،۲(۹)، ۱۱۳-۱۲۵.
24. Ferrándiz, C., Ferrando, M., Soto, G., Sáinz, M., & Prieto, M. D. (2017). Divergent thinking and its dimensions: what we talk about and what we evaluate? Anales de psicología, 33(1), 40-47.
25. Torrance, E.P., Goff, K. (1989). A quiet revolution. *Journal of Creative Behavior*. 23, (2): 136-145.
۲۶. یعقوبی، ا؛ محققی، ح؛ عرفانی، ن و مرتضوی، س (۱۳۹۰). مقایسه‌ی اثربخشی فنون مختلف آموزش تفکر خلاق بر خلاقیت دانش‌آموزان پایه‌ی اول دوره‌ی متوسطه، *ابتکار و خلاقیت در علوم‌انسانی*،۲، ۱۳۴-۱۵۰.
۲۷. پیر خائفی، ع. (۱۳۸۷). *خلاقیت (مبانی و روش‌های پرورش)*. تهران: انتشارات هزاره ققنوس.
28. Mills,S. (2010)How to adopt creative thinking.available at :http://amazon. Com/adopt-creative thinking-self-improvement-ebook/dp/Book GBH & w.
۲۹. کرمی جویانی، ف؛ سروقد، س و بقولی، ح. (۱۳۹۴). رابطهٔ ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویتی با رضایت از زندگی دانش‌آموزان دورهٔ متوسطه. *ره‌یافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۶(۴): ۱۱۵-۱۲۸.
30. Kim, H., Schmack, U., Oishi, S. and Tsutsui, Y. (2017). Extraversion and life satisfaction: A cross cultural examination of student and nationally representative sample. *Journal of personality*, 4(2): 2-46.
31. Malik. M, Nordin. N, Zakaria. A &Sirun. N. (2017). " Life satisfaction and personality traits in students ". Singapore Management University ,*The Journal of Psychology*. 142(1); PP:89-108.

۳۲. ولی‌پور، ا؛ بالویی جامخانه، ع و سقایی، س. (۱۳۹۲). بررسی و مقایسه تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر میزان رضایت از زندگی دانش‌آموزان. *فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی*،۴(۴)، ۳۹-۵۶.

33. Koçak, R. & İçmenoğlu, E. (2012). Emotional Intelligence and Creativity as Predictors of Life Satisfaction among Gifted Students . Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal , 4 (37) , 73-85.

34. Diner, Edward; Emmons, Randy; Larsen Randy J.& Griffin, Sharon (1985).

۳۵. عسگری، پ؛ شیاکی، ر (۱۳۸۹). نقش تصویر بدنی در کیفیت زندگی، رضایت از زندگی، نگرش نقش جنسی و عزت نفس. *مجله اندیشه و رفتار*، ۵(۱۷)، ۹-۱۸.

۳۶. شیخی، م؛ هومن، ح؛ احدی، ح و سپاه منصور، م. (۱۳۹۰). مشخصه‌های روان‌سنجی مقیاس رضایت از زندگی، *فصلنامه اندیشه و رفتار در روانشناسی*، ۶(۱۹)، ۱۵-۲۶.

37. Eysenck, Sybil B. G. (1975), Manual of the Eysenck Personality Questionneair.

۳۸. ازخوش، م. (۱۳۸۷)، *کاربرد آزمون‌های روانی و تشخیص بالینی*، تهران: روان.

۳۹. هانی، پ (۲۰۰۵). *مجموعه پرسشنامه برای مربیان روابط انسانی*. ترجمهٔ: یوسفی، ع و همکاران (۱۳۸۴)، اصفهان: فرهنگ مردم.

۴۰. متولیان، س ؛ دوکوشانی، ف ویحی زاده جلودار، س. (۱۳۹۸). بررسی میزان رضایت از زندگی در میان دانشجویان دانشگاه مازندران و رابطه آن با ابعاد شخصیتی. *فصلنامه علمی‌پژوهشی شناخت*، ۶(۱)، ۲۳-۳۴.

۴۱. رسولی، آو فراز، آ (۱۳۹۸). مقایسه کیفیت زندگی، رضایت از زندگی و اضطراب مرگ در بین سالمندان درون‌گرا و برون‌گرا ساکن در منزل و سرای سالمندان شهر کرمانشاه. *نشریه علمی رویش روان‌شناسی*،۸(۱۰)، ۲۶-۱۹.

۴۲. جوشنلو، م و افشاری، س. (۱۳۹۰). *پنج بزرگ ویژگی‌های شخصیتی و عزت‌نفس به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های رضایت از زندگی درایران دانشجویان دانشگاه مسلمان*. مجله مطالعات شادی، *۱۲، ۱۰۵-۱۱۳* .

۴۳. بی‌تا، م و جعفری هرندی، ر. (۱۳۹۷). پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و مکانیسم‌های دفاعی. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۶(۱)، ۱۱۱-۱۵۰.

44. Hahn, E., Johnson, W. and Spinath, F.M. (2013). Beyond the heritability of life satisfaction: The roles of personality and twin-specific influences. *Journal of Research in Personality*, 47(1): 757–767.

45. Imran, ali. (2019). Personality traits, individual innovativeness and satisfaction with life. *Journal of Innovation & Knowledge*, 4(1), 38-46.

46. Kai, L. Y., Sitt, T. Y., Sivalingam, D., Lokithasan, K., Krishnan, S., & Zaman, W. K. (2020). The Influence of Personality Traits and Gratitude towards Life Satisfaction among Undergraduate Students in Malaysia. *Asian Journal of Research in Education and Social Sciences*, *2*(2), 33-42.

47. Holdun ،O. Komburoglu ،M. D. & Ozgur ،M. D. (2010). Postoperative satisfaction and the patients body image life satisfaction ،and self-esteem: A Retrospective study comparing adolescent girls and boys after cosmetic Surgery. *Aesthetic Plastic Surgery*،31،739-745.

48. Heimeier, H. and Goritz, A. S. (2016). Investigating individual differences in the relationship between the big five traits and life satisfaction. *Journal of happiness*, 17(6): 596-612.

۴۹. خدابخش پیرکلانی، روشنک، کلانی، نیلوفر، و پیوسته گر، مهرانگیز. (۱۳۹۳). رابطه رضایت از زندگی و عوامل برون گرایی شخصیت در آزمون های نئو و آیزنگ در دانشجویان رشته های مختلف دانشگاه های تهران. مطالعات روان شناختی، ۱۰(۴)، ۱۰۱-۱۱۷ .

۵۰. مرعشی، س ؛ محرابیان، ط و طیبی، ه. (۱۳۹۳). بررسی رابطهٔ ویژگی‌های شخصیتی (۵ عامل بزرگ)، رضایت از زندگی و هوش معنوی با آمادگی به اعتیاد مواد مخدر در کارکنان یک شرکت صنعتی. *مجلهٔ دست‌آوردهای روان‌شناختی*، ۴(۱)، ۲۰۳-۲۲۲.

51. Schultz, D, schultz, C., L (2015). Personality Theories (translation by Seyed Yahya Mohammadi), Tehran, Virayesh Publishin.

۵۲. نیکنام، ک؛ غباری بناب، ب و حسن‌زاده، س. (۱۳۹۸). تأثیر آموزش حل مسئله خلاقانه بر خلاقیت و رضایت از زندگی دانش‌آموزان پسر تیزهوش. *فصلنامه سلامت روان کودک*. ۶ (۲)، ۲۰۵-۲۱۷.

۵۳. سام خانیان، م ؛ حمانیان، ر و مرتضایی، ا. (۱۳۸۲). *خلاقیت و نوآوری در سازمان و مدیریت آموزشی*. تهران: انتشارات هنر.

۵۴. خادمیان، ب. (۱۳۹۰). *بررسی اثربخشی آموزش مهارت تفکر خلاق بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه دوم راهنمایی منطقه ۱۵ تهران*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.

۵۵. شیرمحمدی، ل؛ میکائیلی منیع، ف؛ زارع، ح. (۱۳۸۹). رابطه‌ی سخت رویی، رضایت از زندگی و امید با عملکرد تحصیلی دانشجویان. *فصلنامه پژوهش‌های نوین روانشناختی*، ۵(۲۰)، ۱۲۵-۱۴۷.

۵۶. فرجی کاهکاش، ن؛ عمیدی مظاهری، م و حسن‌زاده، ح. (۱۳۹۶). ارتباط وضعیت تحصیلی با سلامت روان، حمایت اجتماعی و رضایت از زندگی دانشجویان علوم پزشکی اصفهان در سال ۱۳۹۶. *مجله تحقیقات نظام سلامت*، ۱۵(۲)، ۱۲۲-۱۲۸.

57. Gardner, R.G, & Oswald, k. (2011). Teaching and learning in groups and teams. Biochmical Education. 26,111-115.

58. Moksnes, U. K. & Espnes, G. A. (2012). Self-esteem and emotional health in adolescents – gender and age as a potential moderators. *Scandinavian Journal of Psychology* 53, 483–489.

59. Besier, T, Tim, G, Schmitz, B. and Goldbeck, L. (2009). Life satisfaction of adolescents and adults with cystic fibrosis: Impact of partnership and gender. *Journal of Cystic Fibrosis*, 8(2): 104–109.

60. Wong, M. Y. and Chui, W. H. (2016). Gender differences in happiness and life satisfaction among adolescents in Hong Kong. Social indicators research, 125(3):1035-1051.

۶۱. برجعلی، ا؛ نجفی، م؛ منسوبی فر، ح (۱۳۹۱). رابطه بهزیستی معنوی، رضایت از زندگی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دختر و پسر. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی دانشگاه آزاد واحد تنکابن*، ۱۰، ۱-۱۰.

۶۲. ایمان، م و کاوه، م (۱۳۹۱). *«سنجش میزان رضایت از زندگی در میان ساکنان مسکن مهر فولادشهر اصفهان»*. مطالعات کاربردی جامعه‌شناسی، ۲(۵)، ۱-۳۲.

۶۳. حسین خانزاده، ع؛ نیازی، ا ؛ حبیبی، ز؛ طاهر، م. (۱۳۹۱). نقش بازخوردهای مذهبی و سبک‌های رویارویی با تنیدگی در تبیین رضایت از زندگی. *مجله علوم روان‌شناختی*، ۱۱(۴۴)، ۱-۱۲.

۶۴. سلیمانی گردانی، ی. (۱۳۹۶). *مقایسه اضطراب و امید به زندگی و رضایت از زندگی در دانشجویان مجرد و متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

۶۵. عسگری، پ؛ پاشا، غ؛ آذر کیش، م. (۱۳۹۰). مقایسه‌ی تعهد زناشویی، رضایت جنسی و رضایت از زندگی زنان شاغل و خانه‌دار. *مجله اندیشه و رفتار*، ۶(۲۱)، ۵۳-۶۰.

۶۶. صادق مقدم، ل؛ عسکری، ف؛ معروضی، پ؛ شمس، ه ؛ طهماسبی، س. (۱۳۸۵). میزان رضایت از زندگی زناشویی در زنان شاغل و خانه‌دار و همسران آنها در شهر گناباد. *افق نشریه*، ۱۲(۲)، ۴۵-۵۰.